سەبارەت بە رەئی دەرنەبرینی حزب لە پەیوەند بە مەرگی ئەحمەدی شاملووە

هاوری بابەك، هاوریيانی خوشەويست

سەبارەت بە رەئی دەربرين (يان لە راستيدا رەئی دەرنەبرين) ی حزب لە پەيوەند بە مەرگی ئەحمەدی شاملووە، پرسياری بوچوونی منت كردبوو. وا ديارە ئيوە باسی بەرفراوانتان كردبيت ، جيی داخە كە من لە باس و دەرئەنجامە بەدەستهاتووەكانی باسەكەی ئيوەدا نەبووم. هەر بويەش رەنگە شتی بليم كە لای ئيوە جيگای باس و ليكولينەوە نە بووبی. بەلام بەهەر حال، من بوچوونی تايبەتی خوم دەليم .

بە بروای من، حزب نە دەبوو لە پەيوەست بە مەرگی شاملووە ، نووسينيكی ئامادە بكردايە كە تيايدا بەودا هەلبيدايە ياخود رەخنەی ليبگرتايە .دروستتريش ئەم كارەی نەكرد. ئاخر لە مانگەكانی تردا، هونەرمەندان و شاعيرانی تريش مردوون، لە پەيوەند بەوانيشەوە ئيمە بە دروستی هەلويستی رەسميمان نەگرت. مەبەستم لە (گل شيری، رحمانی، نادرپور و فردين)ە. بەلام هاوريیانيك دەيانەويت بلين: لە پەيوەند بە مەرگی شاملووە فەرقی دەكرد. لە پەيوەند بەم "فەرقكردنەوە" من چەند خاليك دەبيستم .

يەكەميان: ئەوەيە كە شاملو راديكال ياخود ئينساندوست بوو .

دووەميان: ئەوەيە كە شاملو لەبەرانبەر كوماری ئيسلامی ئيراندا، سەری نەوی نەكرد و "نەْ"ی

بە حوكمەت وت. تەنانەت لە هەندی لە شيعرەكانيشيدا، هيما و ئاماژەی لەم جورە بە دژی كوماری ئيسلامی دەبينريت .

دواهەمين خاليشيان: پلە و پايەی هونەری و ئەدەبی بەرجەستەی شاملويە .

بەلام ريم پيبدەن كە من لەم خالەی دواييانەوە دەستپيبكەم .

بەبروای من لەم پەيوەندەياندا دەبوايە لە پاش مەرگی شاملووە نووسين هەبوايە. بەلام ئەمە وەزيفەی حزبيكی سياسی نييە، بەلكو ئەركی هونەردوست ، ئەدەبدوست و ئەو كەسانەيە كە پەيوەندييان بە شيعر و ئەدەبی شاملووە هەيە .

دەستپيشخەری حزب و دانی هەلويستی رەسمی لەم مەيدانەدا و لە پەيوەند بە جيگاوريگای ئەدەبی تاكەكانەوە، هيچ كاتيك نزيكايەتی لەگەل تراديسيون و ئامانجەكانی ئيمەدا نييە. شيعر و ئەدەبيات ، مەيدانی داهينان و تيگەيشتنی

فەردييە و حزبی كومونيستی كريكاری و دەولەتی كريكاری دوو سبەی ئەو، جيگايەكی بو "ملك الشعرا" و ئەدەبياتی ريپيدراو و ريپينەدراو، ئەدەبياتی رەسمی و غەيرە رەسمی تيا نابيتەوە .

سەبارەت بە ريزلينان لە شاملووەك راديكاليك و ئينساندوستيك ، هەستدەكەم ليرەدا قەلەمرەوی شيعر و ئەدەب، هيشتا بە نيگايەكی خورهەلاتی ژير دەسەلاتيكی سەركوتگەرەوە سەرنجدەدريت .

لە خورهەلاتدا بە گشتی و لە ئيراندا بە تايبەتی، شيعر و ئەدەب جيگای خالی رەخنەی سياسی و كار و چالاكی سياسی پركردوتەوە. لە شوينی رابەرانی سياسی و هەلسوراوانی بزووتنەوەكان كە بە نووسين و لە دلی هەر هەمان كومەلە چالاكييە ماديیەكانی روژانەدا كاری سياسی خويان دەبەنە پيشەوە و كومەلگا پوليندەكەن. شاعير و ئەديبيك دەبينينكە بە شيوەی سەربەخو ديفاع لە حەق دەكات و لە جياتی ئەوان دانيشتووە .

شوینی خالی خوپیشاندان و مانگرتن و ریکخستن و دانی بەرنامە و پلاتفورمی جیاواز، بە شیعر و هیمای ئەدەبی هونەرمەندان پرکراوەتەوە. لە جیاتی ریکخستنی بزووتنەوەی یەکسانیخوازانەی ژنان و پیاوان، بە خودی خویان و ریکخراوەکانیانەوە، بە خویان و رووخسارە ناسراوەکانیانەوە، بەیتیکی شیعری سەبارەت بە هاواری ژنیك لە خەیالی ئینساندا دەبینین. ئەمە جگە لەوەی کە ئەوەشی بخریتە سەر کە چون دواکەوتوویی لە شکلە هونەرییەکاندا ئامادەیی هەیە. لە ئەمریکا و ئیتالیادا فیلمساز گرنگە، (بەلام لەمرودا موسیقاژەن گرنگترە.) لە خورئاوادا شاعیری جەماوەری و ناسراو نییە. بەلام لە ئیراندا شاعیر بوون گرنگ بووە، (لە ئیستادا گەلیك کەمتر). بەلام ئەگەر بە شوین رادیکال و ئینساندوستەوە بن، ئەو کاتە شاعیر بوون، خەیات بوون، نانەوا بوون و گەلیك ناونیشانی تر لە لە ئینسانەکان بکەینەوە و با بەیەك چاوەوە سەرنجی هەموویان بدەین! ئایا بە بروای ئیوە حزبی کومونیست پشت بکاتە ئەو ریزە فراوانە بەرینەی ئینسانەکان کە لە کارنامەی خەباتیاندا سەبارەت بە ئازادی و بەرابەری زیاتر دەبینریت وەك ئەوەی لە بەیت و دیرە شیعرییەکاندا هەیە و پلە و پایەکانی ریزلینانی لە تیکوشانی ئینساندوستانە و رادیکالبوونی شاملودا بەرجەستە بکات؟ بەراستی ئەمە بە مانای هینانەخوارەوەی پیوەر و ستاندارتەکان نییە؟

ئایا شاملو چ کەموکورییەك و ریگرییەکی هەبوو کە نەیدەتوانی وەك من و تو و بە زمانی عادی و لە ژیانی روژانەدا و بە بی هیچ هیما و لیکچوواندنیکی شیعرییانە، سالەهای سال دەربارەی ئازادی و بەرابەری ئینسانەکان قسە بکات، ئەندامی ریکخراویك بیت، شەربکات، شیعار بدا، خەلك وشیار بکاتەوە و بەر هەلستی بکات. شاملو ئەندامی هیچ بزووتنەوە و ریکخراویکی رادیکال و ئینساندوست نەبوو. لە بەرهەمەکانیدا سەبارەت بە حیجابی ئیسلامی، مافی منال، بیمەی بیکاری، قەدەغەکردنی ئیعدام، لەناوبردنی کاری کریگرتە، سیستەمی نویی جیهان، گەماروی ئابووری لەسەر عیراق، مافی تاوانباران و چەندەها شتی تر نابیستریت و نەوتراوە. هات و هاواری قەلەمرەوی شیعر لە ناو دەستەبژیریکی بچووکی ئەدەبی ئیران و خوینەوارانی ئیراندا ناتوانیت و نابیت بوونەوەرانیکی سیاسی دابراو بو شاعیران و ئەدیبان دروست بکات کە لەویدا بنەما و پیوەرەکاتن شتی ترن. شاملو "نە"ی بە کوماری ئیسلامی ئیران وت، فەرەیدونی فەرەخزادیش، داریوشیش هەروەها. بەلام ئەوانە "نە" ی شەخسی بوون کە هیچ کاتیك ریگای بو یەك بزووتنەوەی "نە" وتنی فراوان بە کوماری ئیسلامی ئیران خوش نەکرد. شاملو دەیتوانی ئەندامی رابەری حزبیکی سیاسی بیت و "نە"کەی پراکتیزە بکردایە، بو نەبوو؟ بەلام ئەگەر شاملو شاعیریکی کومونیست بوایە چی؟

بە بروای من دەبی ناودارانی کومونیست بەرزراگرین. ئەگەر شاملو شاعیریکی کومونیست بوایە، ئەگەر فیلمساز یان وەرزشکار و زانایەکی بەناوبانگ بوایە کە ناو و ناوبانگی دەبووە بەلگەی دەسەلاتگیری ئەم بزووتنەوە کومەلایەتییە، دەبوایە بەیاننامەمان دەربکردایە و گەورەمان رابگرتایە. بەلام شاملو ناسیونالیست و ئیران دوست بوو. بە کالبوونەوەی فەرهەنگی میللی لە نیوەندی ئیرانیانی دەرەوەی ولاتدا، بە ناشیرینترین شیوە جنیوی دەدا .

شاملو مەرگی کومونیزمی راگەیاندبوو. شاملو ئەدیبیکی باش و داهینەری بزووتنەوەی میللی و میللەتپەرستی ئیرانی بوو. هەمان بزووتنەوە بوی هەیە بە ئازیزی خوی بزانی. بە راستی ئەوە چ میراتیکی ئەدەبییە کە ئەو دەرفەتە دەدات ببینە شەریکی تەواوی هیزەکانی ئوپوزسیونی ئیرانی و تەنانەت سەروکی خودی کوماری ئیسلامی ئیرانیش ئەگەر جورئەتی بکردایە و لە پەیوەند بە شاملووە قسەیەکی هەبوایە .

بەهەر شیوەیەك ئیمە وەك حزب لە پەیوەند بە مەرگی شاملووە بەیاننامەمان دەرنەکرد. چونکە بە پەیامی سیاسی و کومەلایەتی ئەوەوە نزیك نەبووین. ئەو جورە بەیاننامانە ئیمەی وەك ئەندامیکی بنەمالەی هیزە ترادیسیونییەکانی ئوپوزسیونی ئیران پیناسەدەکرد .

خوجیاکردنەوە لەم ترادیسیونە سیاسییە و دروستکردنی یەك بزووتنەوەی کومەلایەتی نوی و جیاواز، کە رەخنەی لە کومەلگا و ریگاچارەکانی بو کومەلە بناغەوە جیاوازی هەیە لەوەی کە تا ئەمروش بەستەری ئەسلی ئوپوزسیونە لە ئیراندا بە هەموو سیمبول و پەیکەرە ناودارەکانیانەوە،ئەمەکاری ئیمەیە. دەرچوون لە هەمان زەمینە سیاسییە ترادیسیونییەکان و پیکهینانی دابرانیك لەوەی کە وەك ناوکوییەکی ئەدەبی و فەرهەنگی چاوی لیدەکریت. بە دژی تەوژمەوە روشتن، پیشرەوی بزووتنەوەی ئیمەیە .

شاملو كەسیكی خوشناو و بەریز و ئینسانی بوو. كاری پروفیشیونالانەی خوی باش دەزانی. ئەم جورە ئینسانانە، دەولەمەندی بە كومەلگا دەبەخشن. لە دنیای ئیمەدا، داهینانی ئەم جورە كەسانە، سەد بەرابەر زیاتر بەرجەستە دەبیتەوە. بەلام شاملو ئەلگو و سیمبول و چرای سەر ریی بزووتنەوەی ئیمە نەبوو .

بەلام ئایا نەدەكرا بەیاننامە دەربكرایە و دیدیگای ئوبژیكتیفی شاملو دەستنیشان بكرایە و ئەگەر رەخنەیەكیش هەبوایە بووترایە؟ وەكو حزب ئەم كارە دروست نەبوو. ئینسانیكی خوشناو لە دەست دەرچووە، حزبی سیاسی نابیت جیاوازییەكانی خوی هەر هەمان روژ رابگەینیت. بەلام وەك كەسانی ئەهلی ئەدەب، هاورییان دەیانتوانی ئەو كارەیان بكردایە، بە ئیمزای خویانەوە نووسینیان هەبوایە و كار و بەرهەمی شاملویان هەلسەنگاندایە. ئیستاش نەچووە بچی، دەبی ئەو كارە بكەن .

بە هەر حال ئەمە بوچوونی منە، پیخوشحالم بوچوونی هاورییان بزانم .

مەنسووری حیكمەت

وەرگێڕانی: بەكر ئەحمەد